

Els educadors/es socials com a tècnics/ques municipals d'un Pla Educatiu d'Entorn

Autora: Nerta Cervera i Romeu

Tutor: Santiago Perera i Izquierdo

Presentat el 13 de juny de 2007

Els educadors/es socials com a tècnics/ques municipals d'un Pla Educatiu d'Entorn

Autora: Nerta Cervera i Romeu

Tutor: Santiago Perera i Izquierdo

Presentat el 13 de juny de 2007

educador/a social - plans educatius d'entorn - cohesió social -
interculturalitat - llengua - equitat

ÍNDEX

	Pàg.
CAPÍTOL I: INTRODUCCIÓ	4
CAPÍTOL II: OBJECTIUS DEL TREBALL	6
1. Objectiu general	6
2. Objectius específics	6
CAPÍTOL III: METODOLOGIA	7
CAPÍTOL IV: CONCEPTUALITZACIÓ	9
1. Immigració, immigrant, estranger i nouvingut	9
2. Model de societat assimilacionista, intercultural i multicultural	10
3. Cohesió social	10
4. Exclusió social	11
5. Equitat	12
6. Socialització i resocialització	12
CAPÍTOL V: SITUACIÓ SOCIOEDUCATIVA ACTUAL	15
1. Diversitat cultural a Catalunya	15
2. Diversitat cultural a les aules de Catalunya	16
3. Repartiment de l'alumnat en centres públics i privats	17
4. Oferta d'activitats educatives i d'oci fora dels entorns escolars	18
5. Espais de relació entre la població autòctona i la nouvinguda	20
CAPÍTOL VI: NECESSITATS SOCIALS D'APRENDRE LA LLENGUA I TREBALLAR LA INTERCULTURALITAT I L'EQUITAT PER ACONSEGUIR LA COHESIÓ SOCIAL	22
1. Llengua	23
2. Interculturalitat	24
3. Equitat	24

CAPÍTOL VII: PLA EDUCATIU D'ENTORN (PEE)	26
1. Definició	26
2. Principis que guien el PEE	26
3. Objectius	27
4. Línies d'intervenció	27
5. Destinataris	28
6. Àmbits d'incidència	29
7. Agents que hi participen	30
8. Abast territorial	31
9. Metodologia	32
10. Actuacions d'un PEE	35
11. Avaluació	36
12. Estructura organitzativa d'un PEE	36
13. Recursos	36
CAPÍTOL VIII: FIGURA PROFESSIONAL DE L'EDUCADOR/A SOCIAL	40
1. Figura professional	40
2. Àmbits de treball	41
CAPÍTOL IX: INTERVENCIÓ DE L'EDUCADOR/A SOCIAL ALS PLANS EDUCATIUS D'ENTORN (PEE)	44
1. Què és un PEE	44
2. Estructura organitzativa d'un PEE	44
3. Professionals que gestionen un PEE	47
4. L'educador/a social com a figura professional d'un PEE	51
CAPÍTOL X: CONCLUSIONS	56
CAPÍTOL XI: BIBLIOGRAFIA	58

CAPÍTOL I: INTRODUCCIÓ

Hi ha diversos factors que m'han motivat a l'hora de decidir el treball de *practicum*: el meu interès per les diferents cultures, realitats i maneres d'entendre la vida i el món; la meua preocupació per les diferències entre els països del Nord i del Sud (les seves causes, conseqüències, etc.); la meua estima vers la cultura catalana i la incògnita que em produeix saber com es pot gestionar la *immigració*¹ i el seu procés d'integració en una nació sense estat, i, sobretot, la voluntat de definir el paper professional de l'educador/a social com a agent d'intervenció socioeducativa en una societat cada vegada més diversa.

Durant els últims anys, l'arribada constant de persones d'orígens diversos és un fet que podem constatar a les nostres ciutats, pobles, escoles, etc. De la mateixa manera, també podem observar com s'ha modificat, en poc temps, la realitat social del nostre país. Per exemple, es veuen persones de diferents cultures pels carrers, se senten llengües distintes, es perceben les preocupacions de la gent autòctona respecte a les persones nouvingudes, s'observa un allau constant d'informació des dels mitjans de comunicació sobre temes relacionats amb la immigració, es comprova l'augment d'alumnat d'incorporació tardana als centres docents, etc.

Per intentar assolir el procés d'integració de les persones nouvingudes i una millor *cohesió social*² s'han de realitzar projectes específics per cada realitat local. El Departament d'Educació de Catalunya, per tal de millorar la cohesió social de la societat catalana, ha impulsat els Plans Educatius d'Entorn (PEE).³ És en aquest espai on precisament centraré el meu treball de *practicum*: en analitzar la tasca socioeducativa que l'educador/a social hi pot realitzar per tal de reduir al màxim l'exclusió social, ajudar a l'acomodació sense assimilació de totes les persones nouvingudes i afavorir el coneixement dels uns amb els altres, de manera que anem construint una societat més respectuosa vers la diversitat.

¹ Terme definit al capítol III (*Conceptualització*).

² Terme definit al capítol III (*Conceptualització*).

³ A partir d'ara utilitzarem aquestes sigles per fer referència als Plans Educatius d'Entorn.

Pel que fa a l'organització, estructuraré aquest treball en diversos capítols: al començament definiré els objectius generals i específics que pretenc assolir; després realitzaré una conceptualització de termes que considero importants per poder aprofundir amb el treball; seguidament, exposaré l'actualitat socioeducativa de Catalunya; posteriorment, tractaré les necessitats socials de l'aprenentatge de la llengua catalana, el treball de la interculturalitat i l'equitat com a camí per aconseguir més cohesió social; ja cap el final, entraré en l'anàlisi del PEE i de la figura de l'educador/a social, que em servirà per justificar la funció d'aquest professional dins del PEE, i, finalment, exposaré les meves conclusions.

CAPÍTOL II: OBJECTIUS DEL

TREBALL

1. Objectiu general

Justificar l'educador/a social com a figura professional per poder gestionar, coordinar i dinamitzar un PEE tenint en compte dos aspectes: els objectius finals d'aquest PEE i els objectius generals de l'educador/a social com a professional.

2. Objectius específics

- Definir i fer una anàlisi del PEE (què és, els objectius que té, com es desenvolupa, etc.)
- Definir la figura professional de l'educador/a social (definició, objectiu professional, característiques, àmbits d'actuació, etc).
- Identificar diferents tasques que els educadors/es socials poden desenvolupar en el PEE.

CAPÍTOL III: METODOLOGIA

Aquest ha estat un treball bàsicament d'informació i de reflexió sobre diversos aspectes: la realitat socioeducativa de Catalunya, el PEE, la figura professional de l'educador/a social, com treballar per assolir una societat més cohesionada, com gestionar la immigració, etc. Per fer-ho he utilitzat diverses metodologies i he passat per diverses etapes.

En un primer moment, quan ja tenia decidit el tema del meu treball de *practicum*, vaig realitzar-ne una organització i una estructura inicials. Posteriorment, vaig decidir que en la primera fase del desenvolupament del treball, bàsicament, realitzaria una fase d'informació sobre els PEE. Vaig llegir documentació i treballs que en parlaven, vaig dirigir-me a alguns professionals que treballen en un PEE, etc. Després d'aquesta fase de recollida d'informació, vaig començar a redactar el treball i em vaig adonar que necessitava molta més informació. D'aquesta manera, vaig posar-me a recollir més informació. Per altra banda, a mesura que vaig anar avançant, em vaig adonar que el treball necessitava una gran part de reflexió i posicionament en diversos temes.

Per realitzar el treball m'he documentat força sobre diversos temes, he repassat molts dels continguts donats a classe durant els tres anys de la carrera, he parlat amb professionals que treballaven en diferents PEE i he hagut de realitzar una anàlisi, reflexió i posicionament sobre diversos temes (conceptes, figura professional de l'educador social –els seus objectius, àmbits d'intervenció, característiques, etc.–, etc.).

Per la confecció del capítol VIII (Intervenció de l'educador social al PEE), vaig dur a terme una entrevista a una assessora LIC i vaig fer algunes enquestes via correu electrònic a diversos assessors/es LIC. La naturalesa de les qüestions que els vaig preguntar són les següents:

- **Preguntes referents al tècnic/a municipal com a encarregat de gestionar, coordinar i dinamitzar un PEE:** És un funcionari municipal o és una persona contractada expressament per la realització d'aquesta feina? Quina titulació té? Quines característiques ha de tenir? Quines són les seves funcions i tasques? Debilitats i fortaleces de la seva feina al PEE.

- **Preguntes referents a l'assessor/a LIC que treballa en un PEE:** Quina titulació té? Quines són les seves funcions i tasques? Debilitats i forteses de la seva feina al PEE.

CAPÍTOL IV:

CONCEPTUALITZACIÓ

1. Immigració, immigrant, estranger i nouvingut

Abans de definir els termes *immigrant*, *estranger* i *nouvingut* és necessari fer una reflexió sobre els diferents significats que els adjudiquem segons l'ús que en fem. És a dir, la definició que podem fer-ne varia segons si els utilitzem en l'àmbit jurídic o en el social. Aquest fet m'ha generat confusió conceptual en alguns dels documents que he anat llegint al llarg de tot el treball. Per exemple, quan ens referim a persones immigrants, fem referència a totes les persones que arriben a Catalunya o només a les que hi arriben amb una realitat socioeconòmica determinada? Quan ens referim a les persones estrangeres, fem referència a les que han arribat a Catalunya, però que es troben en situació legal, o a totes les persones que hi han arribat, ja sigui en situació legal o no? Etc.

La confusió que m'han generat aquests conceptes m'ha obligat a definir des del meu punt de vista quin és el seu significat:

- El terme *immigrant* designa la persona que arriba a Catalunya amb la voluntat d'instal·lar-s'hi de forma més o menys estable, buscar pis, feina, etc. En aquest sentit, penso que el concepte *nouvingut* és més encertat ja que, en l'àmbit social, no es relaciona amb les persones que arriben a Catalunya amb unes característiques socioeconòmiques determinades i d'alguns territoris concrets.
- Entenem per *immigració* el flux de persones que arriben a Catalunya.
- El mot *estranger* fa referència a qualsevol persona que, des del punt de vista legal, no té la nacionalitat espanyola (inclou tots els nouvinguts).

2. Model de societat assimilacionista, intercultural i multicultural

Assimilacionista: model de societat segons el qual les persones que vénen d'altres cultures han d'abandonar la pròpia cultura i agafar la de la societat de destí per integrar-s'hi. Demana una integració social i cultural.

Multicultural: model de societat en què es reconeix i es coexisteix amb grups culturals diversos, però donant prioritat al grup cultural de pertinença. L'individu és, abans de res, un element del grup i el seu comportament està definit i determinat per aquesta pertinença. Així, la identitat grupal passa per davant de la identitat individual. Aquest sistema accepta les diferències entre els diferents grups culturals, però no hi ha una interacció i un enriquiment mutu entre ells. El model accepta que les persones puguin mantenir les seves pràctiques culturals, mentre no entrin en conflicte amb la societat d'acollida. En resum, demana una integració social, però no cultural.

Intercultural: model de societat que es preocupa més del discurs social i de la igualtat entre les persones. Aquest sistema fomenta l'intercanvi i l'enriquiment mutu entre els diferents grups, individus i identitats que coexisteixen. Entén que la societat és dinàmica i, per tant, les cultures no són estàtiques i sovint es barregen. La defensa de la diversitat cultural s'entén com la defensa de les llibertats de les persones d'escollir què volen fer amb aquesta diversitat. S'ha de lluitar contra totes les formes de discriminació i s'ha d'entendre per què uns col·lectius oprimeixen a uns altres. L'objectiu final d'aquesta manera d'entendre la diversitat cultural és que ser d'una cultura o d'una altra sigui tant rellevant com ser alt o baix, ros o moreno, tenir els ulls verds o blaus, etc. És a dir, donar la llibertat a les persones perquè siguin com vulguin. Aquest sistema busca la igualtat d'oportunitats i el dret a la diferència.

3. Cohesió social

Entenem per *cohesió social* la capacitat per aconseguir que persones de procedència cultural i social molt diversa puguin construir una identitat compartida com a ciutadans i ciutadanes d'un mateix territori i que, a més, no sigui excloent (Reformulació del *Pla per a la llengua i la cohesió social*, 3).

Definit per una Assessora LIC (Elisenda Romeu), cohesió social és «la situació social a la qual hauríem d'aspirar tots. Situació social on, tant els membres del grup, com les diferents comunitats culturals estableixin vincles de manera que es formi un grup fort i estable que permeti anar construint el país entre tots, on no es margini per raons d'origen, religió, cultura, classe social, etc. Hem de ser capaços de tenir uns espais públics comuns acceptats per a tots que ens facin avançar d'una forma constructiva.».

4. Exclusió social

A Subirats (2005, 13) es defineix i es descriu molt clarament el concepte *d'exclusió social*:

L'exclusió social és una situació concreta fruit d'un procés dinàmic d'acumulació i combinació de diversos factors de desavantatge que afecten cada vegada més persones i grups. Aquestes persones viuen en unes condicions materials i/o psíquiques que els impedeixen o que els dificulten seriosament formar i/o sentir-se part activa de la ciutadania o la comunitat. Les persones o grups que es troben en aquesta situació no poden, o tenen serioses dificultats, accedir als mecanismes de desenvolupament personal i humà, així com als sistemes preestablerts de protecció social. Es tracta, doncs, d'un procés de segregació sobretot simbòlic, però que pot ser també físic, de la societat de referència. Un procés, per tant, de marginació o d'apartament relatiu, afavorit normalment per la debilitat de les xarxes de suport familiar i comunitari. En la mateixa línia, el concepte de vulnerabilitat social caracteritza les múltiples situacions de precarietat que es poden transformar en exclusió social si s'agreugen les circumstàncies o se n'acumulen d'altres a les ja existents (Subirats [dir.], 2004).

D'altra banda, l'estudi de l'exclusió social en tota la seva complexitat no es pot desvincular de la dimensió subjectiva, és a dir, de les percepcions i valoracions individuals i col·lectives sobre la pròpia situació. Els sentiments de pertinença i adscripció comunitàries, així com les causes explicatives que s'atribueixen al desencadenament o a la permanència en una determinada situació d'exclusió social, poden esdevenir elements de reforç o de relativització, cabdals per explicar i comprendre globalment el fenomen.

Finalment, l'exclusió social té un fort component espacial. L'espai, el territori, en definitiva, l'hàbitat com a marc de les pràctiques i les relacions socials, és un reflex dels processos d'exclusió que s'hi produeixen. Alhora, l'espai per si mateix pot actuar com a factor d'exclusió social. Aspectes com l'absència d'equipaments i recursos sanitaris, educatius, de serveis socials o de l'hàbitatge, o d'altres com la manca de transport públic o el deteriorament dels edificis i/o espais comunitaris, tenen conseqüències diverses sobre la població d'un territori determinat.

5. Equitat

Agafant altra vegada les paraules d'una Assessora LIC (Elisenda Romeu), entenem per *equitat* «aquell ensenyament que es realitza en funció de les necessitats de cada alumne, de manera que es garanteixi que tot l'alumnat obtingui uns coneixements bàsics. Per garantir l'equitat és possible que calgui fer processos d'aprenentatge compensatoris amb l'alumnat que té dèficits o mancances.».

6. Socialització i resocialització

Entenem per *socialització* aquell procés a partir del qual les persones entren a formar part de la societat adquirint i interioritzant la cultura, les normes, els valors, els hàbits, els codis lingüístics, etc., que d'alguna manera faran seus. És aquell procés mitjançant el qual, en un primer moment amb la família i en un segon moment amb l'escola i amb d'altres entitats, intenten facilitar a la persona els coneixements, les habilitats i tot el que necessiti perquè pugui participar activament en la societat, aconseguint una situació satisfactòria (societat – individu).

Hi ha dues fases de socialització en les persones:

- **La primària:** bàsicament va a càrrec de la família; és quan adquirim els primers hàbits, valors, codis lingüístics, etc. És una fase que marca molt i que es realitza a partir d'uns vincles afectius. Dura fins als 7 o 8 anys i, durant aquesta, tot el que aprenem forma el nostre únic món possible.
- **La secundària:** les persones comencen a trencar amb l'únic món possible que tenen en la fase primària i prenen consciència que n'hi ha d'altres.

Durant el procés de socialització anem adquirint la nostra identitat. A continuació, farem un resum d'aquest procés:

	FASE PRIMÀRIA	FASE SECUNDÀRIA
QUÈ ÉS?	És la introducció a participar en el món.	És la interiorització de submóns, enlloc de l'únic món que interioritza la fase primària.
QUI HO FA?	La família. Va a càrrec de l' altre significatiu (família). És l'acció més intensa que fa la família els primers anys de vida. La introducció al primer món es fa a partir dels vincles emocionals. Vas formant la identitat segons el que els grans et diuen que ets.	Depèn. Qualsevol espai on hi trobem informació, on se'ns transformin els valors i les normes. Es perd el valor de la família com a única font d'informació i d'agent socialitzador.
COM?	És una «imposició». Acrític.	Pots escollir. Crític
RESULTATS	Entrar en la societat. No tens consciència.	«Jugues» amb la societat.
FINALITAT	La persona entra en la societat. Hi ha una incorporació a l' altre generalitzat (societat). El nen transcendeix els seus àmbits i els seus valors a la societat en general i no només a la família	No s'acaba mai.

Font: apunts de l'assignatura *sociologia per educadors socials*

Per altra banda, entenem per *resocialització* el procés que es dona quan canviem totalment la vida que hem portat fins el moment. Una persona que ja ha viscut una socialització primària i secundària decideix trencar amb tot i començar de nou (a un altre lloc, a una altra feina, etc.). Per tant, aquesta persona ha d'adquirir nous hàbits, coneixements, valors, etc., per poder adaptar-se positivament a la nova situació. També es considera resocialització quan el procés de socialització no ha estat l'adequat i, d'aquesta manera, cal refer-lo.

CAPÍTOL V: SITUACIÓ

SOCIOEDUCATIVA ACTUAL

Quan parlem de situació socioeducativa actual ens referim a la realitat social i educativa que hi ha a Catalunya, des d'una perspectiva general i enfocada a diferents aspectes que el PEE dóna rellevància: diversitat cultural (dins i fora de les aules), desigualtats socials, econòmiques i culturals, espais educatius existents, espais de relació de la població, etc.

1. Diversitat cultural a Catalunya

Segons les dades estadístiques que trobem al *Pla de ciutadania i immigració 2005-2008*,⁴ el flux de població immigrant arribada a Catalunya s'ha accelerat, diversificat i estès en tot el territori. Les xifres oficials del Ministeri de l'Interior, referents als *estrangers*⁵ amb autorització de residència en vigor entre els anys 2000 i 2005, constaten que el nombre d'estrangers ha passat del 3,5% al 6,91% del total de Catalunya. En canvi, les dades dels padrons municipals (no oficials, recollides per la Secretaria per a la Immigració) diuen que a l'inici del 2005 la població immigrant representava un 11,51% de la població. Vegem les dades exposades al quadre 1, on es representa l'evolució dels residents i dels empadronats a Catalunya entre el 2000 i el 2005:

QUADRE 1

Catalunya	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ministeri de l'Interior Xifres oficials	214.997	280.167	328.461	383.874	462.046	470.991 (6,91%)
Padrons Municipals Xifres no oficials	–	–	460.282	689.349	765.825	806.062 (11,51%)

Font: Observatori Permanent de la immigració i padrons municipals (xifres no oficials recollides per la Secretaria per a la Immigració)

⁴ Elaborat per la Secretaria per a la Immigració del Departament de Benestar i Família i aprovat pel Govern de la Generalitat.

⁵ Terme definit al capítol III (*Conceptualització*).

Aquest augment, però, no s'ha realitzat de forma homogènia territorialment, tal i com es pot observar al quadre 2, extret també del *Pla de ciutadania i immigració 2005-2008* i que mostra la població estrangera per demarcacions entre el 1996 i el 2005:

QUADRE 2

Any	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Catalunya
1996	67.176	17.821	3.977	8.809	9.783
1998	83.765	22.051	5.042	10.489	121.347
1999	96.502	29.008	7.366	12.053	144.929
2000	121.360	34.954	9.451	15.831	181.596
2001	182.243	40.346	11.033	23.731	257.353
2002	275.892	53.719	14.708	35.349	379.668
2003	398.459	69.550	24.107	50.892	543.008
2004 (*)	501.450	86.884	33.274	67.741	689.349
2005 (*)	546.344	96.589	43.391	79.501	765.825
Percentatge de la població estrangera (*)	10%	14%	11%	11%	10%

Font: Padró Municipal INE.

(*) Xifres no oficials, Secretaria per a la Immigració (gener).

2. Diversitat cultural a les aules de Catalunya

La presència de l'alumnat estranger a les escoles durant els últims anys és una realitat palpable i visible. Més de 100 nacionalitats es poden trobar a les aules de Catalunya. L'escola és un espai social per excel·lència i és on es posen les bases del futur model de societat. No és el mateix voler viure en una societat que planteja la diversitat cultural des d'un model *assimilacionista*, *multicultural* o *intercultural*.⁶ En aquest sentit, la societat catalana ha apostat per treballar cap al model intercultural. Per tant, és necessari que els centres docents treballin per assolir-lo.

Des del curs 2001-2002 al 2004-2005, el creixement d'alumnat nouvingut a les escoles catalanes ha crescut un 144%. És a dir, en aquests cursos s'ha passat de 36.301 alumnes estrangers a 89.031. Igualment, és important observar que el percentatge d'alumnat

6 Termes definits al capítol III (*Conceptualització*).

nouvingut varia segons la província. Per tant, la realitat social de cada territori és diferent. Vegem aquestes dades al quadre 3, que mostra el nombre d'alumnes estrangers respecte al total d'alumnat a les diferents comarques de Catalunya al curs 2004-2005:

QUADRE 3

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Catalunya
Alumnat total	850.502 (100%)	111.160 (100%)	67.661 (100%)	121.509 (100%)	1.150.932 (100%)
Alumnat estranger	61.850 (7,27%)	12.334 (11,09%)	4.821 (7,12%)	10.026 (8,25%)	89.031 (7,73%)

Font: Anuari Estadístic d'Immigració i Emigració del 2005 de la Secretaria de l'Estat d'Immigració i Emigració.

3. Repartiment de l'alumnat en centres públics i privats

De les dades estadístiques que la Secretaria de l'Estat d'Immigració i Emigració va publicar l'any 2005, podem extreure que no hi ha un repartiment homogeni de l'alumnat autòcton i estranger en els centres educatius de titularitat pública o privada. Als centres de titularitat pública, el percentatge d'alumnes estrangers és d'un 10,53% del total, mentre que, als de titularitat privada, representa un 3,21%.

D'altra banda, també podem dir que, al curs 2004-2005, el 84,14% de l'alumnat estranger estudia en els centres de titularitat pública no universitaris i el 15,86% en els de titularitat privada, mentre que, en el cas d'alumnat autòcton, el 59,95% ho fa en els de titularitat pública i el 40,05% en els de titularitat privada. Vegem-ho il·lustrat al quadre 4:

QUADRE 4

	Catalunya	Centres públics	Centres privats
Alumnat total	1.150.932 (100%)	711.545 (61,82%)	439.387 (38,18%)
Alumnat autòcton	1.061.901 (100%)	636.635 (59,95%)	425.266 (40,05%)
Alumnat estranger	89.031 (100%)	74.910 (84,14%)	14.121 (15,86%)

Font: anuari estadístic d'immigració i emigració del 2005 de la Secretaria de l'Estat d'Immigració i emigració.

4. **Oferta d'activitats educatives i d'oci fora dels entorns escolars**

Els infants i els joves que es troben en edat d'escolarització obligatòria divideixen el seu temps en l'escolar, l'extraescolar i el no escolar. En aquest punt ens centrarem en els dos últims, l'extraescolar i el no escolar, que fan referència a aquell temps que els queda un cop acaben la seva jornada escolar i que els pot servir per realitzar activitats educatives i d'oci. Realitzarem una aproximació sobre què són les activitats educatives i d'oci i quina pot ser la seva oferta. És interessant ressaltar que no tots els territoris tenen la mateixa oferta fora de l'entorn escolar.

Abans de res, definim *oci* com «el conjunt d'ocupacions a les que l'individu pot dedicar-se voluntàriament, sigui per descansar, per divertir-se o per desenvolupar la seva informació o formació desinteressada, la seva voluntària participació social o la seva lliure capacitat creadora quan s'ha lliurat de les seves obligacions professionals, familiars o socials.» (Dumazedier 1968, 30-31). Així, podem considerar que una *activitat d'oci* és aquella que l'individu realitza en el seu temps lliure, que n'«obté plaer i satisfà les necessitats personals, tals com descansar, divertir-se o desenvolupar-se» (Puig i Trilla 1996).

L'*educació* es pot definir de diverses maneres. En termes generals es tracta d'un procés bidireccional de desenvolupament personal que dura al llarg de tota la vida i mitjançant el qual es transmeten coneixements, valors, costums i formes d'actuar. L'educació no només es produeix a través de la comunicació verbal, sinó també en totes les nostres

accions, actituds i sentiments. D'altra banda, l'educació inclou el procés de socialització a partir del qual les persones entren a formar part de la societat adquirint i interioritzant la cultura i les normes que d'alguna manera faran seves. Aquest procés de socialització és inconscient i dura tota la vida. Igualment, la nostra societat, de forma general, entén l'*educació* com una intervenció que es realitza sobre tots els éssers humans i que serveix com a instrument de conservació social d'una societat (valors, idees, costums, etc.) o com a instrument de transformació social. Per tant, considerem que una *activitat educativa* és aquella que té uns objectius educatius concrets. És a dir, el que busca és transmetre uns valors, uns coneixements, una manera de fer, etc., determinats.

A continuació apuntem una proposta d'oferta educativa i d'oci que els infants i joves poden trobar fora dels entorns escolars:

- **Serveis i programes de lleure**
 - Ludoteques
 - Cases de colònies
 - Albergs i residències d'estudiants
 - Informació i dinamització juvenil
 - Centres d'esplai i casals
 - Activitats extraescolars
 - Clubs esportius
 - Centres excursionistes
 - Festivals infantils
 - Festes a l'aire lliure
 - Espectacles al carrer
 - Etc.
- **Formació per la participació social**
 - Associacionisme
 - Voluntariat
 - Etc.
- **Promoció social**
 - Centres Cívics
 - Ateneus
 - Casals de joves

- Associacionisme
- Programes de voluntariat
- Etc.
- **Promoció cultural**
 - Museus
 - Teatres
 - Biblioteques
 - Centres culturals
 - Programes de desenvolupament cultural
 - Etc.
- **Iniciatives socials i mercantils de serveis de lleure i socioculturals**
- **Etc.**

5. Espais de relació entre la població autòctona i la nouvinguda

Els espais de relació que poden existir entre la població autòctona i la nouvinguda són molts i diversos. Ara bé, cal tenir present que aquests només seran realment espais de relació si es facilita que tothom hi pugui accedir. L'espai més gran que comparteixen és, en general, el territori on viuen i, per tant, tots aquells espais de relació que formen part d'aquest (escola, entitats esportives, biblioteca, esplai, parcs, carrers, etc.). Tanmateix, és cert que no sempre aquests espais acaben sent llocs reals de relació.

Com hem dit anteriorment (quadre 2), no tots els territoris tenen la mateixa concentració de població nouvinguda. Aquest és un dels factors que influeixen en què no hi hagi una mateixa proporció de persones nouvingudes i autòctones en els diferents territoris i en els seus espais de relació. Així, en algunes zones o espais de relació, la concentració de persones nouvingudes és molt més elevada que en d'altres.

Igualment, s'ha de tenir present que no tots els territoris tenen la mateixa quantitat d'equipaments, recursos i serveis; aquest desequilibri territorial té conseqüències en les relacions socials d'un territori. Si existeix una manca o un deteriorament d'equipaments i de recursos educatius, de serveis socials, sanitaris, de transport públic, dels espais comunitaris, etc., serà un factor que contribuirà en dificultar la interrelació entre la població autòctona i la nouvinguda. L'hàbitat com a marc de les pràctiques i les

relacions socials és un reflex dels processos d'exclusió i de relació social que s'hi produeixen.

D'altra banda, també s'ha de tenir present que els prejudicis i el poc coneixement mutu que existeix entre els diferents col·lectius culturals, sumat a les diferències socioeconòmiques que hi ha entre la població d'un mateix territori, genera que els espais de relació entre tots aquests col·lectius es diferenciïn. Les diferències econòmiques –entre d'altres– provoquen, per exemple, que uns infants vagin a l'escola privada i d'altres a la pública, o que uns assisteixin a activitats extraescolars i d'altres no.

Per tant, penso que a l'hora de definir els espais de relació entre la població autòctona i la nouvinguda s'ha de tenir en compte que, tot i que hi ha molts possibles espais de relació, en la major part dels casos la realitat social és una altra. Si volem aconseguir uns espais de relació reals, les nostres administracions i la societat en general hauran de treballar per aconseguir que no es creïn guetos de població nouvinguda; igualment, hauran de potenciar que totes les persones d'un territori s'interrelacionin (sigui quina sigui la seva realitat socioeconòmica i cultural), de manera que es coneixin, trenquin amb els seus prejudicis i aprenguin a conviure junts. Una via per potenciar aquesta interrelació real és pal·liant les diferències socioeconòmiques i d'equipaments que existeixen entre els diferents col·lectius i territoris. Per fer-ho, les administracions poden intentar subvencionar algunes de les activitats que un territori realitzi, de manera que tothom hi pugui participar; una altra forma seria becant directament a les persones que no tinguin la possibilitat de pagar-se les diverses activitats. Potenciar la creació i el bon funcionament dels equipaments, recursos i serveis d'un territori també seria una forma de potenciar-ne el seu ús i funcionament i, per tant, seria una manera de potenciar espais d'interrelació entre la població d'una comunitat. Igualment, penso que també és important que arribi informació a tothom de totes les possibilitats que un territori té per relacionar-se i fomentar la cohesió social.

Finalment, crec que és important que siguem conscients que el fet que es creïn espais diferenciats entre les persones amb realitats socials, culturals i econòmiques diverses és un fenomen multifactorial, i que, per tant, necessita una anàlisi i, posteriorment, una solució que tingui en compte tots els àmbits possibles.

CAPÍTOL VI: NECESSITATS

SOCIALS D'APRENDRE LA

LLENGUA, TREBALLAR LA

INTERCULTURALITAT I

L'EQUITAT PER ACONSEGUIR LA

COHESIÓ SOCIAL

Per poder aconseguir que una societat avanci de forma cohesionada, cal que les persones que en formen part gaudeixin d'una identitat compartida que en fomenti el sentiment de pertinença i que treballi per un projecte de país. En aquesta societat cohesionada és important que totes les persones i col·lectius, a part de compartir aquest sentiment de pertinença, mantinguin la seva pròpia identitat.

La diversitat cultural, la manca de coneixement mutu i les diferències socioeconòmiques que actualment hi ha a la societat catalana generen una societat complexa on es creen situacions de discriminació, guetització, conflicte, etc. Per aquest motiu, és necessari que des de les administracions es promoguin polítiques compensatòries que treballin el coneixement mutu, el respecte a la diversitat, el sentiment de pertinença a la societat catalana i que permetin a tota la població accedir als mateixos espais socials, d'educació, de lleure, etc.

Si tenim en compte que els infants i joves que viuen a Catalunya són els futurs ciutadans i ciutadanes del nostre país, els esforços de la nostra societat per assolir que aquesta estigui cohesionada haurien de recaure, en gran mesura, en aquesta franja de població. En aquest sentit, el Departament d'Educació ha desenvolupat el *Pla per a la Llengua i la Cohesió Social* per tal de potenciar i consolidar la cohesió social, l'educació intercultural i la llengua catalana en un marc plurilingüe. Una de les accions que es realitzen per aconseguir-ho són els PEE, que tenen com a objectius globals

l'*equitat*,⁷ promoure la convivència intercultural i incentivar l'ús de la llengua catalana per assolir una societat més cohesionada. A continuació, exposarem el per què de la importància dels tres elements mencionats (llengua, interculturalitat i equitat) per assolir una societat cohesionada.

1. Llengua

La cultura d'una comunitat engloba la manera com aquesta percep el món i la realitat, i aquesta percepció s'acostuma a reflectir a través de diverses manifestacions culturals – de les quals la llengua n'és molt important. En el cas de Catalunya, la llengua catalana és la pròpia i també és el tret identitari més destacat. D'altra banda, la llengua també és el principal vehicle de comunicació entre les persones. Per tant, si les persones que comparteixen un mateix territori no es poden comunicar amb una mateixa llengua, és molt difícil que es puguin entendre i conèixer.

El català i el castellà són les dues llengües oficials de Catalunya (però no les úniques, ja que existeix una gran diversitat lingüística). Sembla que la llengua pròpia d'un territori hauria de ser la més usada i respectada, però no sempre és així. Per exemple, el català no està en igualtat de condicions respecte al castellà en àmbits com el cinema, els webs de les empreses i organitzacions que treballen a Catalunya, l'etiquetatge dels productes que s'hi comercialitzen, etc.⁸ Un altre cas és el fet que les persones canvien fàcilment del català al castellà en una conversa en què algú parli castellà, cosa que pràcticament no passa en la situació inversa.⁹ Finalment, la meua experiència em demostra que la majoria de les persones acostumen a utilitzar el castellà quan es dirigeixen a una persona nouvinguda.

En la cadena migratòria, els primers que s'instal·len al país d'acollida marquen les pautes de conducta dels que vénen després. Per tant, és necessari que es donin unes pautes de relació social molt clares, especialment des de l'escola i des dels espais comunitaris. Si volem que les persones nouvingudes coneguin i utilitzin el català com a llengua de relació social, és important que les persones que arriben a Catalunya comprenguin que les llengües que es parlen al territori són el català i el castellà i que és

⁷ Terme definit al capítol III (*Conceptualització*).

⁸ Dades extretes del web de l'Observatori de la llengua.

⁹ Dades extretes d'IDESCAT (2003).

necessari conèixer-les totes dues. Si no ho fem així, serà molt difícil trencar amb la inèrcia del pensament que algunes persones tenen que l'única llengua que s'ha de conèixer a Catalunya (com a territori de l'estat espanyol) és el castellà. En aquest sentit, és molt important que la pròpia societat catalana es responsabilitzi de la integració lingüística.

Si els ciutadans de Catalunya no dominen les dues llengües oficials, no gaudiran de les mateixes oportunitats socials que la resta de població. És per aquest motiu que des de la Generalitat de Catalunya es proposen mesures compensatòries per tal de garantir l'aprenentatge real de les dues llengües.

2. Interculturalitat

Com hem exposat anteriorment,¹⁰ la interculturalitat és un model de societat que entén que la diversitat cultural és una font d'intercanvi i de riquesa; es basa en garantir la igualtat d'oportunitats i el dret a la diferència entre tots els seus ciutadans i ciutadanes. Per assegurar aquest model de societat s'ha de treballar des de tots els àmbits socioeducatius de la societat d'acollida. Tanmateix, és evident que els infants i joves que es troben en l'etapa de l'escolarització obligatòria són aquell grup de població amb el qual es pot realitzar un treball molt més intens i exhaustiu de la interculturalitat com a model de societat, ja que es troben de ple en el seu procés de socialització i gaudeixen de l'escola com un espai d'interrelació amb la població nouvinguda.

3. Equitat

Per promoure la igualtat d'oportunitats, per tal d'evitar qualsevol tipus de marginació, és del tot necessari promoure polítiques educatives i socials compensatòries de les desigualtats econòmiques, socials i culturals. Una societat que no garanteixi la igualtat d'oportunitats i que discrimini la diferència és una societat que no pot estar cohesionada.

¹⁰ Vegeu capítol III, apartat 2.

Els PEE permeten que aquestes polítiques compensatòries es realitzin des de diversos àmbits socioeducatius i que, per tant, arribin a un sector molt més ampli de la població, que si només es concentrassin en l'àmbit escolar.

CAPÍTOL VII: PLA EDUCATIU

D'ENTORN (PEE)

Per realitzar aquest punt ens hem centrat en l'actual PEE (2006).

1. Definició

El PEE és una [i]niciativa oberta i de cooperació educativa que vol donar una resposta integrada comunitària a les necessitats educatives dels infants i joves coordinant i dinamitzant l'acció educativa d'una zona més enllà de l'àmbit escolar. (PEE 2006, 7)

2. Principis que guien el PEE

Segons el Departament d'Educació, els principis que orienten i guien un PEE són els següents (PEE 2006, 7):

- *Corresponsabilització i implicació de tots els agents educatius que hi intervenen, amb el lideratge educatiu dels centres i el lideratge institucional de l'Ajuntament.*
- *Participació i coordinació de tots els actors que intervenen en el procés educatiu.*
- *Confiança, diàleg i consens com a instruments bàsics pel treball en xarxa.*
- *Descentralització per incentivar i promoure iniciatives locals que permetin assolir els objectius i facin que els seus agents educatius s'hi sentin vinculats i identificats.*
- *Innovació i qualitat educativa per ajustar les respostes als nous reptes educatius.*
- *Cofinançament per part de les administracions implicades.*
- *Sostenibilitat: per garantir la pervivència de les actuacions necessàries per aconseguir la continuïtat i coherència educatives, mitjançant l'optimització de recursos i amb la participació i la implicació de tot el teixit social.*

3. **Objectius**

Els objectius d'un PEE són els següents (PEE 2006, 8):

- ***Objectius generals***

- *Aconseguir l'èxit educatiu de tot l'alumnat, en totes les seves dimensions: personal, social, acadèmica i laboral, per tal que tots els nois i noies desenvolupin una identitat personal, rica i equilibrada, adquireixin les competències necessàries per respondre de forma satisfactòria als reptes de la vida quotidiana i tinguin les habilitats socials i les actituds idònies per conviure a la societat actual.*
- *Promoure la cohesió social a través de l'educació intercultural, l'equitat i el foment de la llengua catalana, per crear un espai comú de valors compartits per tota la ciutadania que, des del respecte a la diversitat, afavoreixi la convivència.*

- ***Objectius específics***

Les actuacions que proposi desenvolupar un PEE han de marcar-se com a prioritat l'assoliment d'aquests objectius:

- *Incrementar l'èxit escolar, reduint desigualtats entre col·lectius.*
- *Enfortir xarxes educatives.*
- *Enfortir la participació en activitats de lleure, reduint desigualtats entre col·lectius.*
- *Enfortir els vincles entre les famílies, l'escola i l'entorn.*
- *Millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana.*

4. **Línies d'intervenció**

Hi ha diverses línies d'intervenció en un PEE (PEE 2006, 9):

- *Promoure la **sensibilització i la formació dels diversos agents educatius**, tant pel que fa a la promoció de l'ús de la llengua catalana, l'educació intercultural i l'equitat educativa, com pel que fa al desenvolupament de recursos i estratègies per afavorir el treball en xarxa.*

- *Afavorir una **escolarització òptima i equilibrada** de tots els nois i noies:*
 - *Incorporació als centres educatius de tot l'alumnat.*
 - *Distribució equilibrada de tot l'alumnat.*
 - *Prevenició i tractament de l'absentisme escolar.*
 - *Prevenició de qualsevol tipus de discriminació en l'escolarització (gènere, cultura, condició, etc.).*
- *Facilitar l'**acollida de l'alumnat i de les famílies** que s'incorporen a la zona/localitat.*
- *Promoure l'**èxit escolar** de tot l'alumnat amb la **incentivació dels aprenentatges escolars i els suport a la integració escolar**, de tots els nois i noies.*
- *Promoure l'**educació més enllà de l'escola**, amb activitats de zona, complementàries i extraescolars, de carrer i de vacances, que fomentin l'ús de la llengua catalana, l'educació intercultural i la cohesió social, així com aquelles accions positives necessàries per aconseguir la participació de tot l'alumnat, especialment del més desfavorit socialment.*
- *Proporcionar **orientació i seguiment acadèmic-professional** a l'alumnat, per facilitar la continuïtat dels estudis postobligatoris i una adequada inserció laboral a tots els nois i noies, en especial d'aquells que poden tenir més dificultats (novinguts, joves amb risc de marginació, amb discapacitats, etc.).*
- *Crear **espais de trobada i convivència**, que facilitin el coneixement mutu, ajudin a combatre els prejudicis i promoguin la participació i l'associacionisme.*
- *Donar **resposta a les múltiples demandes socials**: educació per a la salut, educació per la ciutadania, prevenició de la violència, del racisme i de la xenofòbia, educació medioambientals, etc.*

5. Destinatari

Els destinataris d'un PEE són (PEE 2006, 10):

*Els PEE són una actuació de corresponsabilitat educativa adreçada a **infants i joves de 0 a 18 anys** dels centres educatius públics i privats concertats d'un municipi o d'un sector d'un municipi.*

Els PEE estan dirigits, per tant, a tot l'alumnat i a tota la comunitat educativa, però amb una especial atenció als sectors més desfavorits i a les edats més vulnerables, particularment als alumnes de la franja de 10 a 16 anys i als nois i noies nouvinguts o amb risc d'exclusió social,¹¹ per tal de poder donar una resposta adequada a les necessitats específiques d'aquests col·lectius que permeti assegurar-ne la igualtat d'oportunitats.

En aquest sentit, cal tenir present que és important afrontar les actuacions per a aquest col·lectius des d'una perspectiva proactiva, sense esperar que apareguin els problemes i s'hagin de prendre mesures de caràcter reactiu.

6. Àmbits d'incidència

L'educació dels infants i dels joves es realitza als temps escolar, extraescolar i no-escolar. Per aquest motiu, la incidència d'un PEE ha de ser en qualsevol dels espais educatius on es desenvolupa la vida quotidiana de l'alumnat (PEE 2006, 10-11):

- **Àmbit familiar:** *per fomentar la implicació de les famílies en aquest projecte de cooperació educativa, amb una incidència especial en la seva sensibilització i formació per afavorir actituds de participació, d'obertura, d'equitat, de superació de prejudicis i de coneixement mutu.*
- **Àmbit de l'educació formal:** *per promoure la creació d'una comunitat educativa, a partir del diàleg de tots els implicats en el procés educatiu de l'alumnat, la cooperació entre els centres educatius de la zona i la potenciació de les interaccions dels centres-entorn. Al mateix temps que es garanteix la coherència i la continuïtat educativa entre les diverses etapes escolars: escola bressol, educació infantil, educació primària, ESO i educació postobligatòria, especialment entre els moments de transició entre elles.*
- **Àmbit de l'educació no formal:** *per promoure l'educació més enllà de l'escola i afavorir l'associacionisme i la participació infantil i juvenil, amb la potenciació de les activitats extraescolars, culturals, esportives i de lleure, l'acció dels educadors socials. L'optimització de recursos i l'ús educatiu dels espais dels*

¹¹ Terme definit al capítol III (Conceptualització).

centres escolars i d'altres de l'entorn pròxim han de permetre que els infants i els joves puguin, un cop finalitzat l'horari escolar, continuar adquirint les habilitats i capacitats necessàries per al creixement personal i per a la convivència.

- ***Àmbit de l'educació informal:*** *per promoure la corresponsabilitat educativa de tots els agents que actuen en el territori, amb accions que facin de l'educació una tasca comunitària. El centre educatiu té un paper d'agent sensibilitzador, de transmissor de valors i normes, però és el teixit social el que ha d'oferir els models quotidians més bàsics i l'escenari adequat perquè aquests valors es puguin exercitar i desenvolupar-se.*

7. Agents que hi participen

Tenint en compte que la incidència d'un PEE ha d'abastar els temps escolar, extraescolar i no-escolar dels infants i dels joves, les actuacions s'han de portar a terme en qualsevol dels espais educatius on es desenvolupa la seva vida quotidiana (àmbit familiar, de l'educació formal, de l'educació no formal i de l'educació informal). Per aquest motiu, els agents que participen a un PEE són molt diversos: els mateixos infants i joves, les famílies, els veïns, les entitats esportives, culturals i de lleure, els centres educatius, els serveis educatius, les associacions de mares i pares (AMPA), els mitjans de comunicació, els serveis municipals diversos, etc. És a dir, totes aquelles persones que individualment o col·lectivament hi estan implicades. (Reformulació PEE 2006, 12).

Cada PEE, segons les seves característiques, les seves necessitats, possibilitats, etc., té els seus propis agents que treballen perquè aquest avanci.

Per poder assolir el naixement, el desenvolupament i l'assoliment d'una estructura organitzativa pròpia del PEE, és necessari que hi hagi un **equip promotor** encarregat d'impulsar el PEE.

Un PEE és un conveni entre el Departament d'Educació i l'Ajuntament del territori on es desenvolupa. Segons el PEE (2006, 12), *el Departament d'Educació encomana el naixement i la dinamització del PEE al **director/a dels Serveis Territorials que pot***

*delegar a l'inspector de la zona, amb la col·laboració d'un assessor/a LIC. L'Ajuntament, per l'altra banda encomana aquesta feina a l'alcalde **que pot delegar a un regidor** (habitualment el d'Educació) com a responsable i a un **tècnic municipal**.*

El coneixement mutu, la confiança i la responsabilitat compartida entre membres de l'equip promotor d'un PEE són imprescindibles pel seu èxit, així com la implicació i la participació activa dels agents més significatius del territori:

- *Els professionals dels serveis municipals.*
- *Els membres dels serveis educatius.*
- *Els equips directius i els equips docents dels centres educatius.*
- *Els membres de la junta de les AMPA dels centres educatius.*
- *Els representants d'altres Departament de la Generalitat.*
- *Els representants del teixit associatiu del barri o municipi.*
- *Els representants d'entitats culturals, esportives i de lleure.*
- *Els representants dels infants i joves.*

8. Abast territorial

L'abast territorial d'un PEE ha de tenir present els següents aspectes bàsics (PEE 2006, 13):

- *Que es pugui garantir la coherència i la continuïtat educativa de l'alumnat.*
- *Que les dimensions del PEE siguin òptimes, és a dir, que tingui un entorn prou ric i divers, però alhora que el nombre d'alumnat a atendre no sigui excessiu i que la complexitat de la gestió que suposa sigui assumible.*

L'abast territorial d'un PEE ha de respondre a criteris d'operativitat, per això s'ha de definir en funció de les necessitats i els objectius d'actuació previstos (...). L'espai natural d'un PEE és, doncs, el d'una zona educativa, que pot o no coincidir amb el municipi, on els centres educatius que es troben en un mateix territori o comunitat cooperen entre ells i alhora s'articulen amb els altres serveis del territori que també

estan organitzats en zones, com els socials, sanitaris, culturals, esportius, etc. (PEE 2006, 13).

9. Metodologia

El PEE busca (PEE 2006, 15-16) crear un context de cooperació en què els diferents agents socioeducatius que hi estan implicats duguin a terme accions conjuntes per a la resolució dels problemes que comparteixen.

Aquest context de cooperació entre els agents socioeducatius ha de basar-se en un treball en xarxa, a partir de:

(...)

- Compartir un projecte.*
- Passar d'uns interessos particulars a uns o objectius comuns.*
- Crear un espai d'intercanvi.*
- Entendre l'acord com a eina de decisió.*
- Establir una millora constant a partir de l'acció i la reflexió.*
- La presa de decisions per acord, en una actitud dialogant i positiva, amb voluntat de compartir, d'implicar-se i de coresponsabilitzar-se.*

(...)

La característica principal del treball en xarxa és la participació de cada sector per construir un projecte comú i no tant per l'engrandiment o millora del propi sector. Passar de l'interès particular de la pròpia entitat a la participació en una proposta col·lectiva sovint no és fàcil i requereix un procés d'aprenentatge de tota la gent implicada.

Aquest teixit humà es va fer creuant voluntats, propostes i actuacions, afavorint la connexió entre els centres educatius i la comunitat que els envolta, el que pot fer possible l'èxit educatiu de tots els nois i noies.

El procés d'implantació d'un PEE té diverses fases (PEE 2006, 17-19):

- **Fase prèvia:**

Les comunitats escolars, els agents socials, els serveis educatius, els tècnics/ques municipals, la inspecció educativa, ... valoren el conjunt de necessitats del territori, les possibilitats i les potencialitats d'un treball en xarxa, la predisposició a iniciar un treball conjunt, ... i fan la proposta d'un possible PEE, que es canalitza de forma conjunta a través dels Serveis Territorials d'Entorn i dels ajuntaments.

- **Fase de formalització:**

Una vegada aprovada la sol·licitud del PEE, s'estableixen els contactes i els acords institucionals, que culminen en la signatura del conveni entre el Departament d'Educació i l'Ajuntament.

Alhora es constitueix l'equip promotor del PEE, que orientarà i dinamitzarà l'inici del procés.

- **Fase d'inici:**

Es tracta fonamentalment d'aconseguir la implicació i la participació de tots els agents i entitats del territori en un projecte educatiu compartit. És important que tothom conegui en què consisteix un PEE, què pretén i com s'ha de desenvolupar, i que, alhora, cadascun dels seus membres pugui fer una valoració del que pot aportar-hi per aconseguir-ne els objectius comuns.

Durant aquesta fase cal assegurar:

- **La difusió i la sensibilització de tots els agents educatius.** *L'objectiu és el coneixement mutu, l'establiment de les xarxes de relació i representativitat i la identificació de tots els agents en el projecte comú. Així, cada un dels col·lectius implicats ha de difondre entre els seus membres els objectius del PEE i ha d'establir i donar la seva veu i fer les seves aportacions al projecte comú.*
- **L'encaix amb les plataformes existents.** *Estudi acurat dels projectes i de les plataformes existents a la zona, per tal de fer l'encaix amb el PEE, buscar una acció sinèrgica i evitar que ningú se senti ignorat o rebutjat.*
- **La definició de l'estructura representativa i operativa.** *És important que el PEE optimitzi els mecanismes de participació del conjunt de la comunitat*

educativa i s'organitzi en estructures àgils. Cal tenir en compte, però, que les vinculacions requereixen voluntats i plantejaments analítics i estratègics específics i alhora el compromís de defensar col·lectivament la igualtat educativa. Caldrà trobar diversos models de gestió que donin resposta a aquestes qüestions: on, quan, per què, i amb qui coordinar-se per aconseguir un treball integrat.

- ***El mapa de recursos.*** Anàlisi acurada de les disponibilitats del territori pel que fa als recursos existents per part de cada una de les entitats i agents que hi participen.
- ***La detecció de necessitats*** a partir dels indicadors d'avaluació, que hauran de permetre valorar el progrés en l'assoliment dels objectius específics del PEE, comparant el diagnòstic inicial amb el final.
- ***La definició d'objectius propis i de les línies d'actuació del PEE,*** que es concretaran anualment en el projecte d'actuacions.

- ***Fase d'aplicació:***

Un cop constituïdes les plataformes estructurals i definits els objectius propis, caldrà passar a la fase d'aplicació del projecte comú que permeti aconseguir els objectius proposats.

- ***Concreció del projecte anual d'actuacions.*** Cada comissió local, amb la participació de tots els agents, acorda el disseny d'una sèrie d'actuacions per donar resposta als objectius que s'han prioritzat per cobrir les necessitats de la zona educativa.
- ***Aplicació del projecte d'actuacions.*** Es posen en marxa les actuacions que donaran resposta als objectius específics del PEE, però també a l'objectiu comú de millorar l'educació per a tothom.

- ***Fase d'avaluació:***

L'avaluació del PEE ha de permetre un procés de desenvolupament de caràcter cíclic i en espiral que permeti processos de millora a partir de la reflexió sobre els resultats de l'actuació realitzada.

En aquest sentit cal preveure:

- ***Una avaluació anual,*** de caràcter intern, que ha de quedar reflectida en la memòria anual d'actuacions on, a partir dels resultats obtinguts amb les actuacions desenvolupades, s'han de marcar les propostes de millora de

cara a la programació del projecte d'actuacions del curs següent, per tal d'aconseguir progressivament els objectius proposats.

- *Una avaluació d'impacte, de caràcter extern, a la meitat i al final del procés.*

10. Actuacions d'un PEE

Seguint el PEE (PEE 2006, 20-24), [c]ada curs la Comissió Local del PEE, a partir de la diagnosi de necessitats de la zona educativa, estableix els objectius d'actuació d'aquell curs, actualitza el mapa de recursos locals i concreta un projecte d'actuacions.

En el disseny de les actuacions del PEE cal tenir sempre present que, tot i que forçosament han de ser molt diverses per poder respondre a les necessitats concretes de cada zona, totes han d'orientar-se sempre cap als objectius globals del PEE i als del Pla LIC, de manera que cada actuació prevista s'ha de realitzar d'acord amb criteris d'equitat, ha de promoure la convivència intercultural i ha d'incentivar l'ús de la llengua catalana.

En aquest mateix sentit, les actuacions d'un PEE han d'estar vinculades amb les línies d'intervenció del Pla. D'acord amb aquestes línies, les actuacions s'agrupen en 8 blocs:

- **Actuacions de sensibilització i de formació**
- **Actuacions per a l'optimització de l'escolarització**
- **Acollida de l'alumnat i de les famílies que s'incorporen a la zona**
- **Activitats complementàries, extraescolars o de vacances**
- **Incentivació escolar**
- **Resposta a les demandes socials**
- **Acompanyament acadèmic-professional**
- **Espais de trobada i convivència**

La Subdirecció General de Llengua i Cohesió Social (SGLIC) ha tret un catàleg on es defineixen diverses actuacions dels 8 blocs. Quan un territori concret dissenya el seu PEE ha de contemplar algunes d'aquestes actuacions.

11. Avaluació

Per avaluar el PEE és necessari fer-ho en diferents moments de tot el seu procés (avaluació inicial, avaluació del procés, avaluació final dels resultats i avaluació diferida de l'impacte) i tenint en compte totes les parts implicades. Per poder avaluar i, posteriorment, millorar el PEE s'han de definir indicadors qualitius i quantitius que ajudin a comprovar quines són les fites aconseguides, quines millores cal introduir i quins aspectes s'han de canviar.

A continuació adjuntem un llistat amb indicadors que ajudaran a avaluar el PEE:

- Increment de l'èxit acadèmic, reduint desigualtats entre col·lectius
- Enfortiment de les xarxes educatives
- Enfortiment de la participació en el lleure, reduint desigualtats entre col·lectius
- Enfortiment dels vincles entre les famílies, l'escola i l'entorn
- Millora de la presència i l'ús social de la llengua catalana

12. Estructura organitzativa d'un PEE¹²

13. Recursos

Seguint el PEE (2006, 29-31), *[e]l potencial d'un Pla Educatiu d'Entorn sorgeix del grau d'implicació, de coordinació i de cooperació que s'aconsegueixi: posar en comú les necessitats, cercar les possibilitats d'ajuda mútua, implicar-se en projectes comuns... proporciona un sentiment de comunitat que fa que tot sembli possible i tot sigui més fàcil d'assolir.*

¹² Aquest punt l'explico al capítol VIII, apartat 2.

La capacitat de treball compartit, la construcció de la xarxa és, per tant, el que dona força a un Pla Educatiu d'Entorn i, paradoxalment, també pot ser el seu punt feble, ja que la possibilitat que hi hagi una manca d'implicació o de participació d'uns o altres li restaria operativitat i eficàcia.

La importància de prioritzar l'operativitat i eficàcia del Pla evidencia que cal disposar del recurs més important de tots: uns professionals amb un coneixement profund del territori i amb una formació adequada per poder-lo dinamitzar. En aquest sentit, el Departament d'Educació ha previst la incorporació de l'assessor/a de Llengua, Interculturalitat i Cohesió Social (assessor/a LIC) que en col·laboració amb la Inspecció educativa i en coordinació amb els altres serveis educatius, donarà suport a la xarxa local. Cal també que l'Ajuntament assigni un tècnic municipal a la coordinació i dinamització del PEE.

L'assessor/a LIC i el tècnic designat per l'administració local són els professionals que han de potenciar la participació, facilitar els processos, acostar actituds, desenvolupar la confiança mútua, gestionar i positivitzar la resolució dels conflictes, fer confluïr iniciatives, facilitar espais de trobada, donar ales als projectes... per tal d'animar tots els agents i col·lectius educatius perquè s'impliquin cada cop més en el Pla Educatiu d'Entorn.

Els altres recursos del Pla són el resultat de la posada en comú de les aportacions de la xarxa institucional i de la xarxa social per tal de donar resposta a les necessitats de cada territori.

La cooperació i l'optimització dels recursos existents a la zona ha de fer possible la sostenibilitat del PEE més enllà de les aportacions econòmiques extraordinàries necessàries per engegar-lo.

Des d'aquesta perspectiva seria un error considerar el PEE simplement com una aportació de recursos extraordinaris a una zona determinada per part del Departament d'Educació, perquè, en no preveure que les actuacions puguin ser sostenibles de forma ordinària, es crearien dependències econòmiques que limitarien la continuïtat a llarg termini del PEE i, fins i tot, es podria crear un efecte negatiu, desactivant la implicació

dels agents del territori. Cal entendre, doncs, el finançament econòmic del PEE, en la seva etapa inicial, a partir de la necessitat de comptar amb un impuls extraordinari per a posar-ne en marxa les actuacions, la formació de tots els agents implicats i l'esforç de dinamització del treball en xarxa, però sense perdre mai de vista que les actuacions s'han de plantejar de tal manera que puguin ser sostenibles, a mig termini, amb els mitjans ordinaris.

- **Recursos econòmics. Finançament dels Plans Educatius d'Entorn**

El finançament d'un PEE és concreta en l'addenda econòmica al conveni de col·laboració interinstitucional signat entre el Conseller/a d'Educació i l'Alcalde o Alcaldessa del municipi.

La dotació econòmica dels PEE estarà configurada per dos tipus d'aportacions: la del Departament d'Educació i la de l'Ajuntament. L'aportació municipal suposarà incrementar en un 30% la dotació oberta que hagi efectuat el Departament d'Educació.

Atès que la bestreta de la dotació econòmica del Departament d'Educació es farà efectiva a la fi del primer trimestre de cada curs escolar, l'aportació de l'Ajuntament hauria de permetre iniciar les actuacions previstes en el projecte a partir del primer dia del curs.

L'aportació del Departament d'Educació als diversos plans es concreta en dues partides: una de finalista i una d'oberta.

- **Dotació econòmica finalista.** *Aquesta dotació vol assegurar el desenvolupament de diverses actuacions que el Departament d'Educació considera prioritàries per a l'assoliment dels objectius dels PEE. L'assignació dels recursos econòmics per desenvolupar aquestes actuacions s'efectuarà segons els criteris que determini el propi Departament en funció de les necessitats detectades.*
- **Dotació econòmica oberta.** *És la part de la dotació econòmica destinada a fer front a les despeses del projecte d'actuació de cada PEE.*

Els criteris per a l'assignació de recursos són en part de caràcter universal, segons el nombre d'alumnes del PEE, i en part focalitzats segons les necessitats específiques del PEE, definides per indicadors socials i escolars que tenen correspondència directa amb els objectius perseguits.

Indicadors socials i municipals:

- *Nivell de renda dels ciutadans (IDESCAT/ INE).*
- *Nivell de coneixement i d'ús de la llengua catalana (Cens lingüístic).*

Indicadors escolars (dades relatives a l'alumnat dels centres de la zona educativa).

- *Tant per cent d'alumnat que acredita el GES.*
- *Índex de complexitat educativa de Primària.*
- *Índex de complexitat educativa de Secundària.*
- *Taxa d'Escolarització a primer cicle d'Educació Infantil (0-3 anys).*

CAPÍTOL VIII: FIGURA

PROFESSIONAL DE L' EDUCADOR/A

SOCIAL

1. Figura professional

En la meua opinió, per poder definir qualsevol figura professional, és necessari establir quin és l'objectiu bàsic i general que caracteritza el seu exercici.

L'objectiu bàsic i general dels educadors/es socials és, des del meu punt de vista, la *socialització o resocialització*¹³ de les persones. És a dir, aconseguir que totes les persones (a nivell individual, col·lectiu o comunitari) entrin a formar part de la societat adquirint i interioritzant la cultura, les normes, els valors, els hàbits, els codis lingüístics, etc., de l'entorn social, per tal de poder viure en «harmonia» i de forma autònoma en la seva societat. És un procés d'aprenentatge i d'interiorització dels elements de la cultura de l'entorn i dura tota la vida.

Per altra banda, el més important a l'hora de definir la figura professional dels educadors/es socials és poder emmarcar la seva tasca en l'assoliment del seu objectiu principal, de manera que aquest orienti totes les seves accions. No crec que sigui més important definir quines són o no les accions específiques de la pràctica professional dels educadors/es socials, que saber establir quin és el seu objectiu bàsic i, llavors, plantejar com assolir-lo. D'aquesta manera, es pot decidir si una acció és o no pròpia de la praxis professional en funció de si persegueix o no l'assoliment d'aquest objectiu general.

En resum, l'educador/a social és un agent socialitzador o resocialitzador que pretén que totes les persones assoleixin aquelles habilitats, hàbits, valors, coneixements, etc., que són necessaris per poder formar part d'una societat, decidir lliurement si es vol

¹³ Termes definits al capítol III (*Conceptualització*).

participar-hi i de quina manera. L'educador/a social acompanya i media les persones en el seu procés de transformació, en la seva millora o en el seu creixement com a membres d'una comunitat, o com a ciutadans d'un territori en concret. És important tenir present que la persona sempre ha de ser el protagonista en el seu procés de canvi i que aquest sempre ha d'anar encaminat a millorar la vida de les persones com a membres d'una comunitat.

2. Àmbits de treball

Els àmbits de treball de l'educació social es poden emmarcar de diverses maneres. Segons com l'educador/a social els categoritzi, la informació que dóna sobre la seva intervenció canvia. A continuació posaré alguns exemples d'aquestes categories:

- **Àmbit de l'animació sociocultural, l'educació especialitzada i l'educació permanent** (categorització clàssica).
- **Àmbit de les persones amb discapacitat, drogodependències, immigració, dones maltractades, etc.** (categorització a partir de les necessitats o les característiques de col·lectius de persones).
- **Àmbit d'infància, adolescència, adults i gent gran** (categorització segons les diferents etapes del cicle vital de les persones).
- **Àmbit de l'educació formal, no formal i informal** (categorització segons el tipus de relació educativa que s'estableix i els espais on es dóna).
- **Àmbit d'intervenció individual, col·lectiu o comunitari** (categorització a partir de les agrupacions que es realitzen per centrar una intervenció).

Crec que, en referència als PEE, la millor manera de definir els àmbits professionals dels educadors/es socials és a partir de la categorització segons si la intervenció és d'àmbit individual, col·lectiu o comunitari. Per mi, és la millor categorització ja que una de les informacions més generals que ens dóna un PEE és que la intervenció que proposa és en un territori concret. A més, és interessant tenir present que el PEE no centra la seva intervenció en un sol col·lectiu (com podrien ser les persones discapacitades, drogodependents, immigrants, etc.), planteja una intervenció en els diferents espais educatius (educació formal, no formal i informal), treballa amb una

franja d'edat molt àmplia (0-18 anys) i demana la implicació de tota la comunitat per assolir una societat cada vegada més cohesionada. Per tant, crec que la categorització que ens dóna més informació per poder entendre quin tipus d'intervenció es realitza en un PEE és la mencionada. Per aquest motiu, seguidament em centraré en explicar en què consisteix aquesta classificació:

- **Àmbit d'intervenció individual, col·lectiu o comunitari**

Aquesta classificació estableix els àmbits de treball dels educadors/es socials tenint en compte les agrupacions de persones en les que se centra la intervenció. És a dir, si la intervenció és amb una persona, amb un col·lectiu o amb una comunitat. Depenent de l'àmbit d'actuació, la intervenció serà diferent. Ara bé, com hem dit anteriorment, l'objectiu elemental de la professió, sigui quin sigui els seu àmbit d'intervenció, sempre serà el mateix. L'educador/a social treballarà perquè totes les persones en què intervén assolixin tots aquells recursos, eines, habilitats, valors, etc., que els permetran viure en «harmonia» amb la societat, de manera que no en quedin excloses. A continuació faré una explicació dels diferents àmbits d'intervenció:

- **Àmbit d'intervenció individual**

Intervenim des de l'àmbit individual per aconseguir que l'individu assoleixi maduresa personal i autonomia suficient perquè no quedi exclòs de la societat. Per fer-ho, es treballa el desenvolupament harmoniós de totes les capacitats de la persona i es compensen els seus dèficits. Això es pot aconseguir amb un coneixement de les normes, desenvolupant la maduresa personal, l'autonomia, etc. És un procés de personalització i de socialització. És una intervenció centrada en l'individu.

- **Àmbit d'intervenció col·lectiu**

Intervenim des de l'àmbit col·lectiu per aconseguir que un grup de persones que tenen unes característiques i unes necessitats similars assoleixin maduresa personal i l'autonomia suficient perquè no quedin excloses de la societat. Com en el cas anterior, per aconseguir-ho, es treballa el desenvolupament harmoniós de totes les capacitats dels membres del col·lectiu i es compensen els seus dèficits. Igualment, això es pot aconseguir amb un coneixement de les normes, desenvolupant la maduresa personal,

l'autonomia, etc. Aquest tipus d'intervenció col·lectiva també treballa pel reconeixement dels drets i deures d'aquest, com a grup de persones que tenen unes necessitats i característiques determinades i perquè la societat els tingui en compte. No és necessari que comparteixin un mateix territori, sinó que la seva característica general és que comparteixen unes característiques determinades i, per tant, que la seva intervenció és fa des d'una mateixa perspectiva.

- **Àmbit d'intervenció comunitari**

Intervenim en l'àmbit comunitari per aconseguir que un grup de persones que comparteixen un mateix territori participin de la seva comunitat i estiguin socialment cohesionades. Per poder assolir aquesta comunitat cohesionada i que participi del seu desenvolupament, des de l'àmbit professional es treballa per potenciar el sentiment de pertinença de les persones en el territori on viuen, la participació de tots els ciutadans en la comunitat, la implicació individual i col·lectiva de tots els agents de la comunitat i el seu treball en xarxa, les relacions socials entre els seus membres, la recerca de l'optimització de tots els recursos del territori (socials, materials, econòmics, etc.), etc.

CAPÍTOL IX: INTERVENCIÓ DE

L'EDUCADOR/A SOCIAL ALS PLANS

D'ENTORN (PEE)

En aquest capítol pretenc justificar la figura professional de l'educador/a social com a element clau per a la coordinació, gestió i dinamització d'un PEE. Per aquest motiu, prèviament, exposaré el que jo entenc com a PEE, els professionals que el gestionen, coordinen i dinamitzen, i les característiques que aquests haurien de tenir, i, finalment, la justificació del perquè considero que l'educador/a social hauria de ser una d'aquestes figures professionals clau. Tot i que algunes d'aquestes coses ja s'han explicat al capítol V, em sembla que és interessant que aquí hi insisteixi per fonamentar millor la meua perspectiva.

1. Què és un PEE

És el treball en xarxa i coordinat que es realitza entre totes les entitats socioeducatives d'un territori en concret que treballen conjuntament per assolir una societat més cohesionada a partir de tres elements claus: un model de societat intercultural, la llengua catalana com a element cohesionador i l'equitat per compensar les desigualtats socioeconòmiques entre les persones. Aquest treball en xarxa neix d'un conveni entre l'Ajuntament i el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

2. Estructura organitzativa d'un PEE

Segons el PEE (PEE 2006, 27-28) l'estructura d'[u]n PEE és un model obert que parteix de les realitats locals; per tant, cada localitat o zona l'ha d'adequar a les seves necessitats i a la seva pròpia estructura organitzativa, sense desvirtuar-ne el caràcter participatiu i de lideratge, que comparteixen entre l'Ajuntament i el Departament d'Educació.

Aquesta diversitat de models d'estructura no ha de dificultar, però, dos aspectes fonamentals:

- *La **representativitat**, cal que les estructures organitzatives propiciïn una participació veritablement democràtica per tal que tothom se senti integrat.*
- *L'**operativitat**, per tal de facilitar la gestió del dia a dia i que la presa de decisions sigui àgil i ràpida.*

Entre el Departament d'Educació i l'Ajuntament cal establir una línia de comunicació permanent que faciliti el coneixement i l'entesa entre tots els agents socioeducatius.

En aquest sentit, es poden articular tres nivells de participació:

- ***Comissió representativa institucional***

*Acull els representants institucionals (Ajuntament, Departament d'Educació i altres departaments o institucions), amb els seus **tècnics de referència**, representants de les entitats i de les associacions veïnals.*

És on es defineix les grans orientacions del PEE, on se'n fa el seguiment, s'hi aprova el pla d'actuacions i la memòria de cada curs. També és on es decideix la composició de la comissió operativa i, si s'escau, de les comissions participatives.

La presideix l'alcalde/essa o regidor/a que delegui, i actua com a vicepresident/a el Director/a del Servei Territorial del Departament o el/la inspector/a que delegui.

*La seva composició depèn de l'organització local, però, en tot cas, cal assegurar que hi participen, com a mínim, els membres de l'**equip promotor del PEE** i que hi són representats els directors/es dels centres docents i dels serveis educatius.*

També és important que hi puguin participar representants d'altres Regidories de l'Ajuntament, representants d'altres Departaments de la Generalitat amb presència a la zona, representants de l'alumnat, representants de les AMPA dels centres docents i representants de les entitats i associacions vinculades a la comunitat educativa.

- **Comissió operativa**

És on es fa possible que el Pla funcioni i es dinamitzi. No és un òrgan decisor, és un òrgan de gestió.

Li correspon coordinar i dinamitzar el treball de les comissions participatives, assegurar la coherència de les actuacions amb els objectius establerts i fer possible que les decisions institucionals es concretin i es realitzin.

Elabora el pla d'actuació i la memòria de cada curs a partir de les propostes de les comissions i de les prioritats establertes que presenta a la comissió representativa institucional per a la seva aprovació.

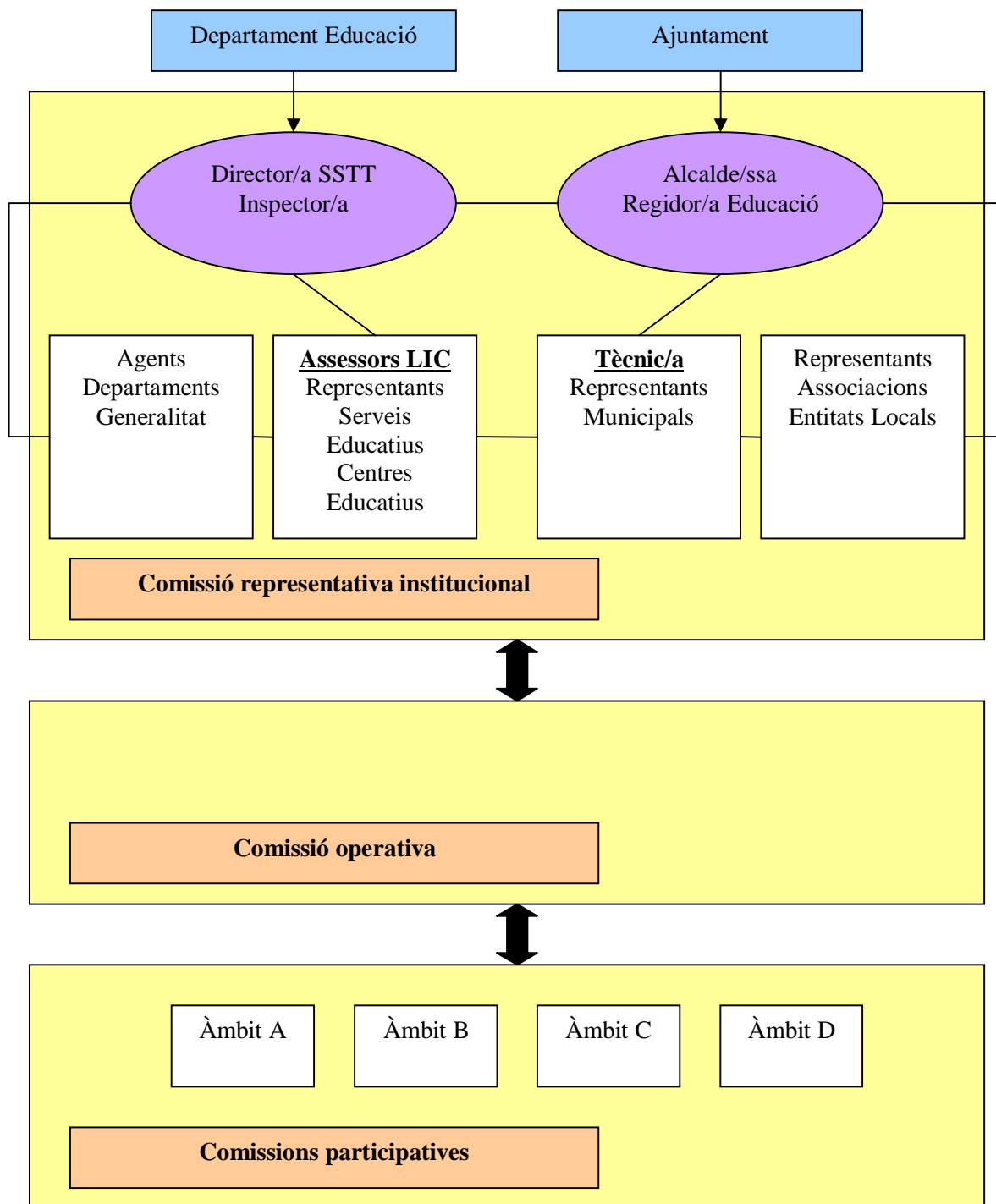
Pot estar formada pels tècnics que aporta el Departament d'Educació i l'Ajuntament, un representant dels centres educatius i algun dels agents socials en representació de les associacions i entitats del sector. Convé que tingui un nombre reduït de membres.

- **Comissions participatives**

Grups de treball on pot participar tothom que estigui interessat en una temàtica.

Cada grup, a partir del marc establert, defineix les seves pròpies línies d'intervenció, proposa les actuacions més adequades per donar resposta a les necessitats detectades i en fa el seguiment i la valoració.

Hi poden participar docents o altres professionals relacionats amb l'educació, membres de l'AMPA, veïns d'alguna associació, membres d'un centre obert o d'una entitat de lleure... i, evidentment, els mateixos nois i noies.

3. Professionals que gestionen un PEE

Com ja hem vist anteriorment,¹⁴ segons el PEE (PEE 2006, 29), [l]a importància de prioritzar l'operativitat i eficàcia del Pla evidencia que cal disposar del recurs més important de tots: **uns professionals amb un coneixement profund del territori i amb**

¹⁴ Vegeu capítol VI, apartat 13.

una formació adequada per poder-lo dinamitzar. En aquest sentit, el Departament d'Educació ha previst la incorporació de l'assessor/a de Llengua, Interculturalitat i Cohesió Social (assessor/a LIC) que en col·laboració amb la Inspecció educativa i en coordinació amb els altres serveis educatius, donarà suport a la xarxa local. Cal també que l'Ajuntament assigni un tècnic municipal a la coordinació i dinamització del PEE.

L'assessor/a LIC i el tècnic designat per l'administració local són els professionals que han de potenciar la participació, facilitar els processos, acostar actituds, desenvolupar la confiança mútua, gestionar i positivitzar la resolució dels conflictes, fer confluïr iniciatives, facilitar espais de trobada, donar ales als projectes... per tal d'animar tots els agents i col·lectius educatius perquè s'impliquin cada cop més en el Pla Educatiu d'Entorn.

Després d'explicar l'estructura organitzativa general d'un PEE, els professionals encarregats de gestionar, de coordinar, de dinamitzar, etc., un PEE (assessor/a LIC i tècnic/a municipal) i les característiques i funcions principals que aquests han de realitzar, crec que seria encertat apuntar les característiques i funcions específiques que ells mateixos han de desenvolupar per tal de desenvolupar aquesta feina de la millor manera possible. Per fer-ho, utilitzaré diverses aportacions que han realitzat alguns assessors/es LIC i també la meua visió personal del tema.

D'entrada, és interessant tenir present que, perquè el PEE es desenvolupi positivament, tant l'assessor/a LIC com el tècnic/a municipal, han de realitzar una tasca conjunta i coordinada. Dit això, em centraré en les diferències que hi pot haver entre aquests dos professionals.

- **Assessor/a LIC**

És el professional que aporta el Departament d'Educació per tal de gestionar el PEE. Prové de la Subdirecció General de Llengua i la Cohesió Social (SGLIC) i, per aquest motiu, aporta els coneixements específics pel que fa als temes que treballa el PEE per aconseguir una societat més cohesionada (interculturalitat, llengua i equitat). També és el professional de referència dels centres educatius pel que fa als temes abans esmentats

i la persona que serveix d'enllaç entre els centres escolars i la resta de la comunitat socioeducativa del territori que participa d'un PEE.

L'assessor/a LIC s'encarrega de sensibilitzar els centres educatius perquè demanin als seus ajuntaments que es desenvolupi un PEE. Intenten donar una visió més global de l'educació i pretenen sensibilitzar el professorat perquè compregui que, només amb un treball conjunt i coordinat entre tots els agents educatius, s'aconseguiran uns resultats positius, tant en l'àmbit personal (acadèmic i social de cada persona) com en la comunitat (la cohesió social d'un territori).

Als llocs on hi ha un PEE, els assessors/es LIC fan d'enllaç entre aquest i els centres educatius, motiven i impulsen que les escoles i els instituts participin en les activitats impulsades des del PEE, col·laboren en determinar quines activitats poden ser millors a cada centre per l'alumnat i les seves famílies, etc.

De fet, la feina de l'assessor/a LIC és la de fer canviar la mentalitat de tota la comunitat educativa (sobretot en l'àmbit de l'educació formal), tant pel que fa a la pedagogia i a la didàctica de l'educació formal, com a l'obertura de la mentalitat del significat d'educació en una realitat diversa i canviant.

L'assessor/a LIC treballa amb els centres educatius del municipi perquè es dugui a terme el *Pla de Llengua Interculturalitat i Cohesió Social*. És una feina de sensibilització als claustres per poder convertir tots els centres educatius en centres acollidors de la seva diversitat. Per tant, els assessors/es LIC, a part de la gestió dels PEE, tenen altres feines encomanades des de la Subdirecció General de Llengua i Cohesió Social (SGLIC).

- **Tècnic/a municipal**

És el professional que aporta l'Ajuntament per gestionar el PEE. Depenent del territori, el tècnic/a està contractat únicament per coordinar el PEE o comparteix aquesta tasca amb altres feines. El tècnic/a municipal és el lligam entre l'Ajuntament i els diversos agents socioeducatius del territori que participen del PEE. Els tècnics/ques municipals que gestionen un PEE no necessiten tenir cap formació específica per a la seva feina; el

seu perfil professional no està definit. Així, hi pot haver pedagogs, educadors/es socials, treballadors socials, etc.

A diferència de l'assessor/a LIC, aquest professional fa un treball més dirigit a l'educació no formal.

Segons alguns assessors/es LIC, les característiques que hauria de tenir un tècnic/a municipal per tal de treballar en un PEE són les següents:

- Conèixer el municipi, el seu món associatiu i educatiu.
- Tenir coneixements en temes de gestió, coordinació i dinamització.
- Estar sensibilitzat en els temes socials i educatius.
- Comprendre la importància de conèixer i utilitzar la llengua catalana i d'assolir una societat cohesionada.
- Tenir sensibilitat pel tema de la immigració.
- Ser una persona dinàmica capaç de dinamitzar el món associatiu d'un territori per tal de fer realitat el concepte d'educació global.
- Tenir clares les polítiques inclusives que ajudin en el procés d'integració de les persones nouvingudes i a fer més receptives les persones autòctones.
- Entendre el paper educatiu que té la societat.
- Comprendre l'estructura educativa i les dificultats i avantatges que existeixen quan es treballa amb els centres educatius.
- Entendre la necessitat d'integrar a les persones amb risc de marginació social o en condicions socioeconòmiques desfavorides.
- Ser una persona amb bona capacitat de comunicació i capaç d'engrescar a les associacions i entitats a participar del PEE.
- Ser capaç d'organitzar.
- Tenir clar el tema de la interculturalitat, l'equitat com a forma de potenciar la igualtat d'oportunitats i la llengua catalana com a element cohesionador que s'ha de potenciar per assolir una societat cohesionada.
- Conèixer tècniques de mediació.
- Ha de conèixer el teixit associatiu de la localitat i tenir lligam amb els serveis socials per estar ben alerta amb les necessitats socials i ajudar a pal·liar-les.

Segons alguns assessors/es LIC, les tasques que ha de realitzar un tècnic/a municipal en un PEE són les següents:

- Dinamitzar i coordinar les entitats del municipi i, també, els tècnics/ques municipals per la seva participació en el PEE.
- Fer d'enllaç entre l'Ajuntament i els diversos agents socioeducatius que participen del PEE.
- Relacionar i fer d'enllaç entre l'Ajuntament i la Subdirecció General de Llengua i Cohesió social (SGLIC).
- Organitzar les tasques que s'hagin decidit a la comissió operativa.
- Gestionar i coordinar el PEE.
- Lligar el món de l'educació formal amb el món de l'educació no formal per afavorir la inclusió de les classes socials, econòmiques i culturals més desfavorides.
- Mediar entre els centres educatius i l'Ajuntament.
- Relacionar-se amb tots els centres de lleure dirigits als joves i als infants que realitzen treball social i educatiu.

4. L'educador/a social com a figura professional d'un PEE

Després d'haver estat treballant en què consisteix un PEE, quins objectius persegueix i de quina manera es realitza, penso que un educador/a social pot desenvolupar un paper fonamental en la seva gestió, coordinació i dinamització. Cal comentar que en tots els apartats que es treballen en el document del PEE es fa referència a diversos aspectes que l'educador/a social té en compte com a professional. A continuació n'exposaré alguns:

- Els objectius que un PEE persegueix podrien ser els de l'educador/a social com a professional. Ja els hem vist anteriorment:¹⁵
 - *Objectius generals*
 - *Aconseguir l'èxit educatiu en totes les seves dimensions: personal, social, acadèmica i laboral, per tal que tots els nois i noies desenvolupin una identitat personal, rica i equilibrada, adquireixin les competències necessàries per respondre de*

¹⁵ Vegeu capítol VI, apartat 3.

forma satisfactòria als reptes de la vida quotidiana i tinguin les habilitats socials i les actituds idònies per conviure a la societat actual.

- *Promoure la cohesió social a través de l'educació intercultural, l'equitat i el foment de la llengua catalana, per crear un espai comú de valors compartits per tota la ciutadania que, des del respecte a la diversitat, afavoreixi la convivència.*

- *Objectius específics*

(...)

- *Incrementar l'èxit escolar, reduint desigualtats entre col·lectius; enfortir xarxes educatives; enfortir refermar la participació en activitats de lleure, reduint desigualtats entre col·lectius; enfortir reforçar els vincles entre les famílies, l'escola i l'entorn; millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana.*

Igual que els educadors/es socials, el PEE pretén aconseguir una socialització o resocialització adequada de les persones d'un territori, de manera que entrin a formar part de la societat adquirint i interioritzant la cultura, les normes, els valors, els hàbits, els codis lingüístics, etc., de l'entorn social, per tal de poder viure en «harmonia» i de forma autònoma en la seva societat. És una socialització des dels àmbits individual, col·lectiu i comunitari. En aquest sentit, el PEE, igual que la intervenció dels educadors/es socials en l'àmbit comunitari, el que pretén és que les persones que comparteixen un mateix territori participin de la seva comunitat i estiguin socialment cohesionades.

- Les tasques que han de realitzar l'assessor/a LIC i el tècnic/a municipal poden ser tasques pròpies del professional de l'educador social: participar, facilitar els processos, acostar actituds, desenvolupar la confiança mútua, gestionar i positivitzar la resolució dels conflictes, fer confluïr iniciatives, facilitar espais de trobada, donar ales als projectes, etc., per tal d'animar tots els agents i col·lectius educatius a què s'impliquin cada cop més en el PEE.
- Un PEE és una **intervenció comunitària** per poder millorar les condicions de vida de les persones en els àmbits individual, col·lectiu i comunitari. Per tant, com en l'educació social, un PEE té en compte els **individus, els col·lectius i la comunitat** per millorar la seva qualitat de vida i treballar perquè no quedin

exclosos de la societat. Per fer-ho intenta crear una identitat compartida, pal·liar les diferències socials, culturals i econòmiques que existeixen entre les persones, fomentar el coneixement mutu i el respecte a la diversitat, la implicació de tota la comunitat per assolir una societat més cohesionada, etc.

- Un PEE és un **treball en xarxa** entre els agents socioeducatius d'una comunitat per assolir una societat més cohesionada.
- Cal tenir present que l'**educació dels infants i dels joves es dóna en el temps escolar, extraescolar i no escolar.**
- Principis com els de **corresponsabilització i implicació, participació i coordinació, confiança diàleg i consens, descentralització, innovació i qualitat educativa, cofinançament i sostenibilitat** podrien formar part d'algun projecte que es treballés des de l'àmbit de l'educació social.
- Com en el cas anterior, les línies d'intervenció que té un PEE també podrien ser les dels educadors/es socials en la realització d'algun projecte: **sensibilització i formació dels diversos agents educatius, escolarització òptima i equilibrada, acollida de l'alumnat i de les famílies, incentivació dels aprenentatges escolars i suport a la integració escolar, educació més enllà de l'escola, orientació i seguiment acadèmic-professional, creació espais de trobada i de convivència i resposta a les múltiples demandes socials.**
- Els principals destinataris d'un PEE també podrien ser els d'alguna intervenció d'un educador/a social: tot l'**alumnat (0 a 18 anys), amb una especial atenció als sectors més desfavorits i a les edats més vulnerables.**
- El mateix ocorre amb els àmbits d'incidència, que poden ser: **familiar, educació formal, educació no formal i educació informal.**
- Etc.

Hi ha altres factors que fan que un educador/a social pugui ser un professional encertat per poder gestionar, coordinar i dinamitzar un PEE:

- Molts dels espais educatius que un PEE té en compte pel seu desenvolupament són indrets on l'educador social hi té una sortida professional: centres cívics, espais, centres culturals, ludoteques i altres entitats socioeducatives diverses, etc.

- Els educadors/es socials també són professionals que, en la seva formació, han treballat la planificació, el desenvolupament i l'avaluació de projectes socioeducatius.
- Els educadors/es socials són professionals que treballen diversos temes socials a través de l'educació. Per tant, tenen sensibilitat tant pels temes socials com pels educatius.
- Penso que el posicionament ideològic que té aquest projecte també és un element important. Els educadors/es socials s'han de posicionar ideològicament davant d'un projecte educatiu, és a dir, no poden treballar si no estan d'acord en el projecte educatiu que han de desenvolupar. Aquest és un element tan important que, fins i tot, se'n fa referència al codi deontològic de la professió.
- Conceptes importants per un PEE, també ho són pels educadors/es socials: exclusió social, cohesió social, equitat (entenent-la com a igualtat d'oportunitats), dret a la diferència, etc.
- Finalment, també m'agradaria afegir que, pels objectius i temàtiques que tenen les diverses actuacions que contempla un PEE, els educadors/es socials també hi podrien estar treballant directament.
- Etc.

Després de tota la informació exposada fins ara, puc justificar el paper de l'educador/a social com a figura clau per gestionar, coordinar i gestionar un PEE. Penso que, tenint en compte les característiques professionals que tenen els educadors/es socials i les feina que ha de desenvolupar el tècnic/a municipal, és un bon lloc per centrar el paper de l'educador/a social com a professional. Com ja he exposat, els educadors/es socials tenen objectius i característiques professionals molt adequades per a la realització de la feina de tècnic/a municipal. De la mateixa manera, moltes de les tasques que ha de desenvolupar aquest són tasques pròpies de molts educadors/es socials en la seva praxis professional.

En resum, l'assessor/a LIC té un coneixement molt més especialitzat pel que fa als temes relacionats amb la llengua i la cohesió social (llengua, equitat i interculturalitat) i la seva feina està molt més centrada en l'àmbit de l'educació formal. En canvi, el tècnic/a municipal hauria de tenir un coneixement més global pel que fa als temes

relacionats amb el món social i educatiu d'un territori; és una figura professional molt lligada i amb més coneixement de l'entorn i de la comunitat; de la mateixa manera, el tècnic/a municipal centra més la seva tasca en l'àmbit de l'educació no formal i la informal de la comunitat. Per aquest motiu, penso que l'educador/a social és un bon professional per gestionar, coordinar i dinamitzar un PEE, ocupant el lloc de treball del tècnic/a municipal.

CAPÍTOL X: CONCLUSIONS

En aquest capítol m'agradaria exposar diverses reflexions que se m'han anat generant al llarg de tot el treball i que penso que són importants.

D'entrada, vull aclarir que el fet de justificar l'educador/a social com a tècnic/a municipal encarregat de la gestió, la coordinació i la dinamització d'un PEE, no significa que no hi pugui haver altres professionals amb una formació diferent que desenvolupin aquesta feina correctament. Ara bé, sí que penso que les característiques i els objectius que té l'educador/a social el fan un professional amb moltes possibilitats per poder desenvolupar correctament aquesta feina. A part de l'educació social no sé si hi ha una altra professió on la seva praxis es basi en la lluita contra l'exclusió social de les persones i dels col·lectius desfavorits i en l'assoliment d'una societat cohesionada on tothom tingui la possibilitat de sentir-se'n part i participar-hi.

D'altra banda, també penso que és important ressaltar que els educadors/es socials poden realitzar moltes tasques diferents en un PEE. Jo he centrat la seva praxis com a tècnic/a municipal, però també penso que moltes de les accions i activitats que es contemplen en un PEE podrien ser desenvolupades per educadors/es socials. Per exemple, actuacions de dinamització del treball en xarxa, d'acompanyament per facilitar la integració, activitats de vacances, activitats extraescolars culturals i de lleure, projectes per a infants i joves en risc, reforç i acompanyament dels processos escolars en horari i períodes no lectius, foment de la solidaritat, de la participació i del civisme, prevenció de la violència, del racisme i de la xenofòbia, accions d'informació i orientació acadèmicoprofessional, activitats de coneixement de l'entorn, etc.

Un aspecte que he trobat interessant és que els PEE tenen un gran contingut ideològic. Aquest és un fet que considero rellevant perquè, sovint, des de l'Administració, se'ns vol fer creure que l'educació que es proporciona a les escoles de Catalunya és neutral. Aquest fet no m'agrada ja que és impossible educar sense posicionar-se. Per tant, veig positiu i atrevit que les administracions aprenguin a posicionar-se ideològicament, almenys en l'àmbit públic. Penso que és una proposta que demana un elevat grau de responsabilitat i compromís. Tanmateix, s'ha de reconèixer que tot i aquest

posicionament ideològic, en la major part dels documents que es parla dels PEE, des del meu punt de vista, no es concreten i desenvolupen prou alguns conceptes primordials i que poden portar confusió (interculturalitat, equitat, llengua i cohesió social). Igualment, em sembla important tenir en compte l'elevat contingut ideològic que té el PEE, ja que, d'aquesta manera és necessari que els professionals que hi participin es creguin el projecte. Considero que no podem jugar amb una neutralitat que, pel meu entendre, no és real.

Com el PEE, com a futura educadora social comparteixo la idea que hi ha d'haver un canvi de mentalitat perquè es prengui consciència que l'educació només serà completa si es fa d'una forma global (educació formal, no formal i informal) i amb la implicació de tot el municipi. Només amb un treball intens des de tots els àmbits i amb tots els col·lectius podrem aconseguir una veritable cohesió social.

Finalment, afegir que aquest treball m'ha servit per poder revisar i lligar molts dels continguts que hem estat treballant al llarg de la carrera d'educació social, i per reflexionar i crear una visió molt més clara entorn la figura professional de l'educador/a social (definició, objectius, àmbits de treball, etc.). També m'ha estat útil per poder veure què pot aportar un educador/a social en la seva tasca professional i comparar-ho amb altres professionals. Finalment, m'ha fet pensar amb la importància del posicionament ideològic d'un educador/a social quan realitza una feina determinada. Per tot això, personalment considero que la realització d'aquest treball ha estat, a part de positiva, molt enriquidora i profitosa.

CAPÍTOL XI: BIBLIOGRAFIA

Libres

- *Caixa d'eines 05: llengua, interculturalitat i cohesió social.* (2006). Barcelona: Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.
- *Catàleg d'actuacions de la SGLIC: adreçades als Plans Educatius d'Entorn.* Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.
- Dumazedier, J. (1968). *Hacia una civilización del ocio.* Barcelona: Estela. Pàg. 30-31.
- Enciclopèdia Catalana. (1994). *Diccionaris de l'Enciclopèdia. Diccionari de la llengua catalana.* Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- IDESCAT. (2003). *Estadística d'usos lingüístics a Catalunya 2003.* Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- *Pla de ciutadania i immigració 2005-2008.* (2005). Barcelona: Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya.
- «Plans Educatius d'Entorn» (annex 3). (2006). Dins del *Pla per a la llengua i la cohesió social: Educació i immigració.* Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.
- *Pla per a la llengua i la cohesió social: Educació i immigració.* Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.
- Puig, J. M. i Trilla, J. (1996). *La pedagogía del ocio.* Barcelona: Laertes.

- Soler, P. (coord.). (2005). *L'educació social avui: la intervenció socioeducativa a Catalunya*. Girona: Universitat de Girona.
- Subirats, J. (dir.). (2005). *Perfils d'exclusió social urbana a Catalunya: una aproximació qualitativa*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Webs

- Aula intercultural. *Interculturalitat. Definició del concepte*. Recuperat el 19 d'abril de 2007, des de http://www.aulaintercultural.org/article.php3?id_article=277
- IDESCAT. *Institut d'Estadística de Catalunya: web de l'estadística oficial de Catalunya*. Recuperat el 22 de febrer de 2007, des de <http://www.idescat.net/>
- Majó, M. (2006). *Els Plans Educatius d'Entorn, una xarxa, a Catalunya, de complicitats socioeducatives. Estudi dels PEE de Girona, Manlleu i Mataró*. Recuperat el 15 de març de 2007, des de <http://www.xtec.es/sgfp/llicencies/200506/memories/1087m.pdf>
- Observatori de la llengua catalana. *Baròmetres*. Recuperat el 2 de juny de 2007, des de <http://www.observatoridelallengua.cat/observatori.php?llengua=ca>
- Secretaría de l'Estado de Inmigración y Emigración. (2005). *Anuario estadístico de inmigración 2005*. Recuperat el 9 de març de 2007, des de http://extranjeros.mtas.es/es/general/DatosEstadisticos_index.html
- UNED. (2007). *¿Qué es un educador/a social?* Recuperat el 7 de maig de 2007, des de http://www.uned.es/501027/que_es_el_e_s.htm

- Universitat de Girona. *Estudia a la UdG. Educació social*. Recuperat el 7 de maig de 2007, des de <http://www.udg.edu/Default.aspx?tabid=2716>
- Viquipèdia (2007). *Educación*. Recuperat el 3 de maig de 2007, des de <http://es.wikipedia.org/wiki/Educaci%C3%B3n>
- Xavier Cacho (2002). *El educador social*. Recuperat el 7 de maig de 2007, des de http://inicia.es/de/educador_social/

Audiovisuals

- Projectes TIC per a l'Educació (productor). (2006). *Caixa d'eines 05: Llengua, Interculturalitat i Cohesió Social* [DVD]. Generalitat de Catalunya.